

Un valencià compulsiu

Durant els vuit anys que va viure a València, des del 1969 al 1977, Ernest Lluch va desplegar una activitat incessant en camps com l'acadèmic o el polític. En una època difícil i confusa, el professor s'abocà de ple a l'estudi i la transformació del País Valencià.

“Encara es conserven al barri de Russafa de València pintades amb la lletra d'Ernest Lluch que tenen l'eslògan *País Valencià, lliure i socialista*”. És una constatació de l'historiador Alfons Cucó, amic de Lluch i company d'inquietuds polítiques i intel·lectuals durant els vuit anys que el professor assassinat per ETA va viure a València.

Ernest Lluch va arribar a València l'any 1969. Havia estat expedientat per la Universitat de Barcelona i començava a impartir classes a la Facultat d'Econòmiques de la Universitat de València com a catedràtic d'Història Econòmica. S'hi estaria fins l'any 1977. El cap i casal era en aquella època una ciutat on hi havia molta por i poca gent amb compromís polític. Com deia Joan Fuster, amb qui Lluch establiria una relació tan fructífera com contradictòria, “entre tots no alçàvem un gat pel rabo”. La Facultat en la qual s'incorporava esdevindria els darrers anys del franquisme un dels focus de rebel·lió contra el sistema polític vigent. “La Facultat d'Econòmiques era la punta de llança política i intel·lectual en una època molt difícil. Es passava por perquè l'aparell repressor encara estava intacte. Hi havia moltes incògnites”, diu Gustau Muñoz, alumne de Lluch a València. Lluch aterrava alhora en una ciutat que sentiria com a pròpia. A diferència de molts altres mestres de fora que feien la classe i tornaven a casa, Lluch va posar-se a viure al barri de Russafa amb tota la família. Alguns altres mestres del Principat com ara Joan Reglà, Emili Giralt, Miquel Tarradell o Josep Fontana també van instal·lar-se a

València en aquells anys. Des d'aquell mateix moment, l'activitat de Lluch a València seria frenètica i constant. Ho resumeix el seu amic Cucó: “Ernest va viure a València vuit anys i va ser un valencià més, el seu accent fonètic va canviar i presumia de parlar un valencià que era quasi perfecte”. El professor venia de Barcelona, una ciutat en la qual el moviment antifranquista estava més consolidat i on havien arribat ja alguns dels corrents econòmics més moderns. Amb aquest bagatge, Lluch iniciaria una activitat política i acadèmica que deixaria una empremta que encara avui se sent.

La primera promoció de la Facultat d'Econòmiques de València acabava la carrera el curs 1969-1970. Aquesta primera fornada d'economistes valencians va tenir com a mestre Ernest Lluch, que impartiria classe, en l'últim curs, a tot aquest grup de gent. El professor de Vilassar de Mar va introduir molts dels corrents crítics de l'economia internacional en la institució valenciana, però també l'interès per l'estudi econòmic sobre el terreny. “Jo vaig saber gràcies a ell què era el que havia estudiat durant tota la carrera. Va introduir el coneixement. Vam saber que hi ha diferents corrents. Va obrir els ulls a molta gent. Era un gran professor, un gran comunicador i tenia una cultura amplíssima. A les seues classes no faltava ningú”, explica Josep Sorribes, professor actualment en aquesta facultat. Però en allò que més va influir Lluch va ser en el fet que molts joves economistes valencians s'arromangaren la camisa i començaren a analitzar la realitat econòmica de tot el País

Valencià. “Era un humanista de l’economia i l’entenia plenament com una ciència social. Per això, va vincular directament la reflexió econòmica a la realitat. Va aportar la sistematització rigorosa a l’estudi econòmic del País Valencià”, apunta Vicent Soler, deixeble i amic de Lluch. L’economista va aplicar-se des de la seua arribada a la feina d’analitzar l’economia valenciana amb els instruments teòrics més moderns. Fruit d’aquest desfici, serà l’obra col·lectiva *L’estructura econòmica del País Valencià*, de l’any 1971, escrita per diversos economistes joves valencians i coordinada per Lluch, el pròleg al llibre *Aproximació a l’economia del País Valencià*, i, sobretot, *La via valenciana*, el llibre amb què va guanyar el Premi Joan Fuster d’assaig dels Octubre de l’any 1975, fa vint-i-cinc anys, quan faltaven poques setmanes perquè el “*parte médico habitual*” comunicara la mort del dictador. El rebombori i la discussió provocada per aquesta obra va ser considerable. Lluch rebatia en aquest llibre algunes de les tesis econòmiques de Fuster. Després d’evidenciar la importància de l’assagista de Sueca (“Fuster separa la prehistòria de la història al País Valencià”, escrivia), es disposava a rebatre algunes de les tesis econòmiques incloses a *Nosaltres els valencians*. Les tesis de Fuster descrivien un país de mentalitat agrària basat en l’economia del camp quan, segons Lluch, l’esclat econòmic de començaments dels 60 ja havia fet del País Valencià una societat industrial. Aquesta controvèrsia encara perdura. Al moment mateix de la seua mort, Lluch encara s’endinsava en les entranyes de les tesis econòmiques del pensador de Sueca en articles publicats a *El País*.

L’economista del Maresme havia arribat a València i s’havia llançat de ple a les polèmiques més candents entre el reduït grup d’intel·lectuals que intentaven analitzar la realitat valenciana, una actitud que germina en l’atmosfera que havia començat a respirar Lluch a València, com ell assenyala a *La via valenciana*: “Aquest llibre seria incompreensible sense l’ambient ple d’interrogants creat pels meus companys i estudiants de la Facultat d’Econòmiques de València des del 1970”. Un brou de cultiu on també

Dall, Ernest Lluch a les obres de la seu de la UIMP a València el 1991. Al centre, al sopar dels Premis Octubre del 1975. Lluch guanyava el Joan Fuster d’assaig amb *La via valenciana*. Al seu costat, Carmelina Sánchez Cutillas. Davall, amb Trini Simó. Tots dos eren jurats del Joan Fuster el 1973.

es va gestar la seua intervenció política.

Des que encara estudiant a Barcelona i Lluch va ser delegat d’alumnes, la seua activitat política havia estat incessant. A la València a què va arribar, el socialisme valencianista estava en hibernació, després de l’experiència del Partit Socialista Valencià (1964-1968). És pocs anys després, el 1973, que es reprèn l’intent de reorganització d’aquest corrent polític al País Valencià,

amb els Grups d’Acció i Reflexió Socialista, al capdavant dels quals hi havia Vicent Ventura i el periodista J. J. Pérez Benlloch. Aquest col·lectiu donaria els seus fruits amb la creació del primer Partit Socialista del País Valencià (PSPV) a finals del 1974. És també per aquella època, que Lluch i una dotzena de membres més constituïen els Socialistes Valencians Independents (SVI), un dels diversos grups de l’embolic de

sigles en què s'anava convertint el panorama polític valencià. Fuster anomenava "els alegres professors" aquest grup liderat per Lluç i format sobretot per companys i deixebles seus a la Facultat d'Econòmiques, una qualificació no exempta de la sornegueria habitual de l'assagista. El treball polític de Lluç va saltar a la llum el 24 de juny del 1975, quan era detingut en una casa d'exercicis espirituals d'Alaquàs (l'Horta) juntament amb nou representants més

listas en el País Valencià (1939-1978): "La línia del partit aniria configurant-se enmig de tensions, enfrontaments polítics, protagonismes personals i lluita ideològica". El fet és que en les primeres eleccions legislatives, al juny del 1977, un PSPV desorientat va obtenir uns magres resultats i no assolía representació parlamentària, mentre que el PSOE, amb molt poca infraestructura al País Valencià, era el partit més votat. Immediatament, s'iniciaria un procés

tat, que eren coses que ací no es feien. Era una persona molt preparada, molt dialogant. Tirava sempre cap a casa, però des del diàleg". Cucó posa també l'èmfasi en les noves dinàmiques aportades per Lluç: "Contribuí políticament a introduir elements de racionalitat. La vida socialista no existia. Havia mort el PSV i no havien eixit a la llum altres partits. Havia impulsat la unió a través del procés de convergència socialista. Va marcar el pas de la visceralitat a la racionalitat. Procedia d'un món més madur, que era el de Barcelona".

El fet és que Ernest Lluç es va implicar en la vida valenciana des de molts vessants. Va formar part de la cooperativa que va constituir l'Escola Tramuntana, la primera que feia classes en valencià, i va dur les seues dues filles (la tercera encara no havia nascut) a aquesta escola. "Era un pare compromès en aquella cooperativa. Estava molt interessat i molt preocupat pel funcionament de l'escola", recorda Adela Costa, una de les fundadores de l'Escola Tramuntana.

Al juny de l'any 1977, Ernest Lluç era elegit diputat per Girona del Partit dels Socialistes de Catalunya, i se n'anava de València, encara que va mantenir els vincles tota la seua vida, i el llegat humà i intel·lectual arriba fins als nostres dies. Molts dels qui després conduïren el País Valencià van ser alumnes i amics seus, i l'any que ve tenia intenció de presentar-se als Premis Octubre i endinsar-se a fons novament en el debat d'idees valencià que mai no va abandonar. Precisament, Lluç dirigia enguany un seminari a València organitzat per la Fundació Cañada Blanc i per la Universitat de València.

El professor Joan Sorribes reclama que es mesure la tasca de Lluç a València: "Hauria de fer-se una llista dels treballs que va fer i va impulsar Ernest a València. La llista seria molt llarga i això s'ha de dir i s'ha de valorar. És objectivament molt important realitzar un dossier ampli i complet de la seua herència a València. Hem perdut un amic, un company i una gran persona".

Miquel Calvet

(Amb informacions de *J. M. Oleague*)

Dall, Ernest Lluç a la presentació del *Diplomatarí Borja*, el durror actú públic al qual va assistir a València. Està llumquejat per Vicent Solor (esquerra) i J. J. Pérez Benlloch (dreta). A sota, en la commemoració dels 25 anys de la detenció dels 'deu d'Alaquàs' el juny passat.

de les forces opositores al règim. Enguany es va commemorar el vint-i-cinc aniversari de la detenció dels qui van ser coneguts com "els deu d'Alaquàs". El PSPV, el SVI i d'altres grups iniciaven el procés de Convèrgencia Socialista del País Valencià a l'octubre del 1975. Al juny del 1976, se celebrava l'assemblea constituent d'aquest partit, que prenia el nom d'una formació participant, Partit Socialista del País Valencià. Un partit que va tenir una vida curta i convulsa. El corrent majoritari de la formació, liderat per Ventura i Benlloch es va veure desplaçat amb un seguit d'esdeveniments pels partidaris de Lluç. Benito Sanz ha descrit aquest procés al llibre *Los socia-*

d'absorció que conclouria pocs mesos després. El resultat va ser el PSPV-PSOE que ha arribat fins a l'actualitat. Lluç va defensar des del primer moment aquesta convergència que tan bons rèdits electorals donaria posteriorment. J. J. Pérez Benlloch, un dels principals actors d'aquelles desavinences, és taxatiu: "Sense Lluç, no s'haguera produït la fusió del PSPV i el PSOE". Benlloch, que va estar enfrontat a Lluç en aquell temps, ressalta les aportacions de l'economista a la política valenciana: "Amb Ernest Lluç —diu Benlloch—, va arribar a València la professionalització de la política. Ell plantejava reunions llargues, d'anàlisi de temes en profundi-